

nogen Deeltagelse i Præstekaldenes Besættelse fra Sognemenighedernes Side. Og som eneste Medlem, for dog at holde Sagen i et ikke altsfor betænkeligt Spor, synes kun det at kunne tænkes, at Regjeringen, under Anthynding af at ville berede Forandringer i hiin dobbelte Retning, forlanger Midler til at lade en Kirkecommission bearbejde de hidhørende Spørgsmaal". Det er ganske rigtigt, at Udtrykket „de hidhørende Spørgsmaal" kan have bragt Fleertallet til den Fortolkning, at der ved var tænkt baade paa Forslaget til en Frimenighedsløs og paa Spørgsmaalet om Menighedernes Valgret; men dette kan dog ifølge Sammenhængen ikke have været Meningen. Det Medlem, som Biskop Kierkegaard tænkte sig, var ikke et Medlem mellem den bestaaende Tilstand paa den ene Side og de to nævnte Foranstaltninger paa den anden Side, men derimod mellem disse to Foranstaltninger indbyrdes. At dette har været hans Mening, eller at idetmindste hans Mening om en Frimenighedsløsses Gavnlighed er af ældre Dato, derom vidner ogsaa Conseilspræsidentens Erklæring i Folkethinget. I denne, der findes i Folkethingstidenden Nr. 202, Sp. 3105, siges der jo, at, da den forrige Kirkeminister var frattraadt, henvendte Conseilspræsidenten sig paa Grund af de indkomne Betænkninger til Biskop Kierkegaard, idet Conseilspræsidenten for ham fremhævede det fra sit Synspunkt Unskelige i, at man benyttede den nuværende Tid, hvor der var Ro i Gemhytterne, til at fremme den paagjældende Sag, og at de samstemmede fuldkomment om det Unskelige i, at de kirkelige Sager i Almindelighed maatte komme til Forhandling i en Kirkecommission, ligesom de tillige paa Grund af Sagens Stilling vare enige om, at det Lovforslag, som gjentagne Gange havde været behandlet, af Regjeringen skulde forelægges den nuværende Rigsdag. Da det er en bekjendt Sag, at Forhandlingerne med Biskop Kierkegaard medtog et Par Maaned, og da han tiltraadte Kirkeministeriet i September Maaned, ikke længe efter, at han kom hjem fra Landemødet, saa kan der jo ikke være nogen Tvivl om, at Biskop Kierkegaard ogsaa dengang har været af den samme Mening, som han senere har

viist sig at have, nemlig at den foreliggende Sag burde fremmes forud for Kirkecommissionens Overveelse. Om han iøvrigt ved denne Betragtning har været ledet mere af politiske end af kirkelige Hensyn, skal jeg ganske lade være usagt; disse to Hensyn kunne i det Slags Sager vansteligst heelt adskilles. Jeg vil slet ikke forsvare ham dermed, at han, da han afgav sin Betænkning som Biskop, ikke havde tænkt paa at deeltage i Regjeringen, og at der altsaa var en Forskel imellem hans Stilling dengang og saa den Stilling, han indtog, da han som Medlem af Regjeringen stod ligeoverfor det praktiske Spørgsmaal. Dette er et Forsvar, som han slet ikke behøver, thi han har udtalt sig tilstrækkeligt tydeligt i sin Erklæring, og Conseilspræsidentens Erklæring i det andet Thing lader ikke Tvivl tilbage om, hvad Kierkegaards Mening ogsaa dengang har været.

Jeg kommer nu endeligt til selve Sagen, til Spørgsmaalet om Lovforslagets egentlige Indhold, om det vil være gavnligt eller skadeligt for Kirken at vedtage det, og til at sammenligne det med det Forslag, som det ærede Fleertal har vel ikke opstillet, men antydet. I saa Henseende gjør det ærede Fleertal nu strax en Bemærkning, hvorved det stiller Individet mod Samfundet. Det hævder, at Individet ved Sognebaandsløsningsloven af 4de April 1855 har faaet al den Frihed, som det behøver, men at der ved det her foreliggende Forslag er Tale om en særlig Frihed for Samfund. Ja, det er ganske rigtigt, men jeg kan da ikke her tilbageholde den Bemærkning, at det er mærkeligt, at man taler saa meget om Grundlovens § 75, men aldrig hører dens § 76 nævne. Grundlovens § 76 tillader jo nemlig alle Borgere Dannelsen af slike Samfund, og det er selvfølgelig, at denne Paragraph ligesaavel maa forstaaes om Folketirkens Medlemmer som om dem, der staae udenfor samme. Det, der altsaa er Spørgsmaal om ved dette Lovforslag, er ikke om Samfunds-dannelsen, thi noget Saadant have ogsaa Medlemmerne af Folketirken Afgang til, men Spørgsmaalet er derimod det, om slike Samfund maae benytte de ledige Præster i Folketirken til at udføre de hellige Handlinger for dem — at holde